

Dagvattenstrategi

För en hållbar dagvattenhantering

Antagen av Kommunfullmäktige i Säter 2020-06-11

SÄTERS KOMMUN

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.1.1 Miljökvalitetsmål och Agenda 2030	3
1.2 Syfte och mål	4
2 Dagvattenstrategi	5
2.1 Framtidssäkra och minimera risker	5
2.1.1 Strategier	5
2.2 Skydda vattentäkter och övriga recipienter	7
2.2.1 Strategier	7
2.3 Dagvatten som resurs	8
2.3.1 Strategier	8
2.4 Samordnad dagvattenhantering och ökat engagemang	9
2.4.1 Strategier	10
3 Ansvarsfördelning	11
3.1 Planenheten	11
3.2 Exploatering/ Fastighetsenheten/Säterbostäder AB	11
3.3 Miljö- och byggenheten	11
3.3.1 Bygg	11
3.3.2 Miljö	11
3.4 VA/renhållningsenheten	11
3.5 Gatuenheten	12
3.6 Väghållare	12
3.7 Fastighetsägare	12
Fortsatt arbete	13
Begreppslista	13

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Det regn och smältvatten som avleds från byggnader, tomtmark, vägar och tätorternas övriga hårdgjorda ytor kallas vanligen för dagvatten. Med dagvattnet följer föroreningar som till slut kan hamna i våra vattendrag. För att skydda våra vatten ställs allt hårdare krav.

Vid mycket nederbörd kan en större volym dagvatten genereras och det finns risk för att det kan orsaka skador genom exempelvis översvämning. Pågående klimatförändringar pekar mot att nederbörd framöver oftare kommer att komma i form av skyfall och därmed öka risken för översvämning. Parallellt med detta förtätar vi våra tätorter vilket ofta leder till att ytvavrinningen och därmed dagvattenflödena ökar.

I takt med denna utveckling får dagvattenfrågan allt större uppmärksamhet och hanteringen av dagvatten har konstaterats ha stor betydelse för att säkerställa robusta och hållbara samhällen. För att inte dagvattnet ska orsaka skador på såväl kort sikt, genom exempelvis översvämning, som på lång sikt genom att sprida föroreningar, måste det hanteras på ett hållbart sätt.

Dagvatten är inte längre bara en ledningsnätsfråga utan en samhällsplaneringsfråga som kräver helhetssyn. För att uppnå en hållbar dagvattenhantering behöver bebyggelseplaneringen ta hänsyn till dessa nya förutsättningar och arbeta aktivt för att minska risken för skador och negativa effekter på bebyggelse och miljön. Dagvattenstrategins syfte är att möta dessa utmaningar.

Dagvattenfrågan ska samordnas i en tydlig process från tidiga planeringsskeden via genomförande till drift och underhåll där alla känner till sitt ansvar och sin roll. I slutet av dokumentet återfinns en begreppslista.

1.1.1 Miljökvalitetsmål och Agenda 2030.

Strukturerat miljöarbete sker såväl nationellt som globalt. Globalt finns Agenda 2030 som utgör en handlingsplan hållbarutveckling som antagits av FN. Arbetet med dagvattenfrågor i Sätters kommun berör följande Agenda 2030 mål:

	Mål 6: Rent vatten och sanitet för alla Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla
	Mål11: Hållbara städer och samhällen Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara
	Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser*

Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

I Sverige har regeringen beslutat om nationella miljömål som lyfter fram vad vi ska göra nationellt för att bidra till att genomföra den ekologiska dimensionen av Agenda 2030. Dagvatten berörs framför allt i fem av Sveriges miljö kvalitetsmål:

- Levande sjöar och vattendrag
- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- Grundvatten av god kvalitet
- God bebyggd miljö.

För att nå de globala målen och de nationella miljömålen behöver det ske en omställning av samhället, både nationellt och globalt. Det krävs att de beslut som fattas såväl lokalt som globalt ska peka i riktning mot att begränsa klimatförändringar och bevara ekosystemens funktion. Dagvattenstrategin för Sätters kommun arbetar med utgångspunkt i dessa mål.

1.2 Syfte och mål

Dagvattenstrategin ska underlätta kommunens arbete med att skapa en långsiktigt hållbar och klimatanpassad dagvattenhantering. Detta betyder att miljömässiga, ekonomiska som sociala behov ska tillgodoses. Strategin ska tydliggöra den gemensamma viljeinriktningen för dagvattenhanteringen i kommunen och strategin fokuserar därför på ett antal övergripande teman.

Strategin ska främst tillämpas för nya verksamheter och vid om- och tillbyggnad. I befintliga miljöer ska en avvägning göras mellan problembilden hos utsläppet och kostnaden för möjliga åtgärder.

Dagvattenstrategin ska ge tydliga ramar för hur dagvattenfrågor ska hanteras i planering och genomförande och ge en samsyn kring dagvattenhantering inom kommunen. Genom strategins formuleringar ska den kommunala organisationen ges bättre förutsättningar att planera och genomföra effektiva och långsiktigt robusta lösningar. Dagvattenstrategin ska vara ett stöd för att planera och utforma dagvattenhanteringen på ett driftsäkert och kostnadseffektivt sätt. Det är också ett mål att höja kunskapsnivån gällande dagvattenfrågor.

De strategier som kommunen tagit fram ska vara styrande för kommunens bebyggelseplanering och för arbetet med de allmänna anläggningarna. Dagvattenstrategin ska styra arbetet inom kommunen men ska även återspeglas i de krav som kommunen ställer på externa aktörer såsom fastighetsägare, exploatörer, konsulter och våghållare.

För att bli mer heltäckande kommer dagvattenstrategin att behöva fördjupas genom komplettering med en rad stöddokument i form av riktlinjer, rutinbeskrivningar, checklistor och övriga handläggarstöd. Detta fördjupningsarbetet sker i efterkommande processer.

2 Dagvattenstrategi

Arbetet ska bedrivas systematiskt och fokuserat enligt ett antal teman. Temana, som listas nedan, har ingen inbördes rangordning utan ska ses som en helhet:

- Framtidssäkra och minimera risker
- Skydda vattentäkter och övriga recipienter
- Dagvatten som resurs
- Samordnad dagvattenhantering och ökat engagemang

Till respektive tema har strategier formulerats. Även dessa ska ses utan rangordning och ska tillämpas parallellt i alla skeden i samhällsbyggnadsprocessen.

Strategin gäller vid all om- och nybyggnation, samt för åtgärder i den befintliga miljön. Störst fokus ligger på nybyggnation eftersom det där finns större möjlighet att skapa bra lösningar med hänsyn till vattnets förutsättningar.

2.1 Framtidssäkra och minimera risker

Dagvattenhanteringen ska anpassas till ett förändrat klimat och utformas så att skada på byggnader, anläggningar, miljö och människor minimeras.

Dagvattenhanteringen primära syfte är att på ett kontrollerat sätt samla upp och avleda (normal) nederbörd så att skador och olägenheter inte uppkommer. Förutsättningarna för dagvattenhantering förändras. Pågående klimatförändringar pekar mot att nederbörd oftare kommer att komma i form av skyfall och översvämningar väntas blir vanligare.

Bebyggelseplaneringen måste ta hänsyn till dessa förutsättningar och arbeta aktivt för att minska risken för skador. Att bygga ut de befintliga dagvattenledningarna för att kunna ta hand om den ökade dagvattenavrinningen är dyrt och tidskrävande. Vid stora regn kan ledningarna bli överbelastade med risk för översvämningar och skador. Dagvatten som leds via ledning leds också delvis till våra reningsverk, vilka då belastas ytterligare. Genom att planera långsiktigt kan dagvatten som inte är förorenat infiltreras eller fördröjas nära uppkomstkällan eller möjligen avledas på annat sätt, vilket gör att flödestoppar undviks och risken för översvämning i våra ledningsnät minimeras.

Dagvattenhanteringen ska anpassas till ett förändrat klimat och utformas så att skada på byggnader, anläggningar och människor minimeras. Instängda områden ska undvikas och ytor för kontrollerad översvämning skapas. Exempelvis kan lågområden användas för kontrollerad översvämning och utvecklas till så kallade multifunktionella ytor. Dagvatten ska hanterats på det sätt som är mest lämplig på respektive plats med hänsyn till kunskap om översvämningsrisker.

2.1.1 Strategier

- Genom en klok fysisk planering skapas utrymme för dagvattnets avrinningsvägar. Höjdsättning av mark och byggnader ska göras med hänsyn till risken för översvämning och skyfall. Befintliga avrinningsvägar och ytor som kan nyttjas som tillfälliga översvämningsytor bevaras.
- I tidigt skede av planering ska behov och möjlighet till att fördröja dagvatten utredas.

- I samband med ombyggnad av befintlig bebyggelse där arbetet inte föregås av detaljplanearbete, ska behov och möjlighet till förbättrad dagvattenhantering beaktas i ett tidigt skede.
- Andra lösningar än avledning av dagvatten via ledning ska prioriteras. I första hand ska dagvatten hanteras nära uppkomsten genom lokala dagvattenlösningar på kvartersmark och allmän mark. Andelen genomsläppliga ytor ska maximeras och infiltration eftersträvas. Detta gäller så länge lösningsförslaget inte äventyrar dricksvattenkvalitet i kommunens vattentäkt.
- Dagvattenanläggning ska vid ny- och ombyggnation dimensioneras utifrån rådande branschstandard. Hänsyn ska tas till klimatförändringar och planerad framtida bebyggelse.
- Arbeta systematiskt för bortkoppling av dagvatten från spillvattenledningar.

Foto: WSP

2.2 Skydda vattentäkter och övriga recipienter

Dagvatten ska hanterats på det sätt som är mest lämpligt på respektive plats med hänsyn till dagvattnets föroreningshalt och recipienternas känslighet.

Med det regn och smältvatten som avleds från byggnader, vägar och andra hårdgjorda ytor följer föroreningar som till slut hamnar i sjöar, vattendrag och grundvatten. Detta medför risk för att vattenkvaliteten påverkas negativt av miljöfarliga ämnen och näringsämnen. För att inte öka belastningen av dessa ämnen i våra vattentäkter och recipienter måste dagvatten därför hanteras på ett hållbart sätt.

Våra samhällen består idag ofta av stor andel hårdgjorda ytor, där dagvatten avrinner snabbt och föroreningsämnen spolats med. Genom att bygga med material som inte avger miljöfarliga ämnen, och att anpassa bebyggelsen så att dagvatten renas nära uppkomstkällan, kan vi minska belastningen av föroreningar till våra recipienter. EU har tagit fram ett ramdirektiv för vatten med syfte att skydda samtliga vattenförekomster i Europa. Med stöd i Miljöbalken finns miljökvalitetsnormer med krav på att uppnå en god vattenstatus. Detta ställer ytterligare krav på en hållbar dagvattenhantering.

I Sätters kommun finns grundvattenförekomster som utgör dricksvattentäkt för kommunens invånare. För att skydda detta livsmedel är det extra viktigt att säkra att föroreningar inte påverkar vattentäkterna. Dagvatten ska inte utan reningsåtgärd tillåtas infiltrera till grundvattenrecipienten. Generellt är infiltration av dagvatten ett positivt tillskott till grundvattenbildningen och vattentillgången i en vattenförekomst. I Säter är vattenmagasinen stora och vi har god tillgång på vatten i relation till kommunens behov av dricksvatten. Påfyllning i dricksvattenmagasinen i Säter sker också genom andra processer än infiltration. Infiltrerande vatten anses därför inte nödvändigt för att säkerställa dricksvattentillgången.

Genom kommunen passerar rekommenderade transportleder för farligt gods. Dessa ligger delvis i nära anslutning till grundvattenförekomster som anses viktiga för vattenförsörjning. I dessa områden är det extra viktigt för kommunen att bevaka sina intressen avseende dricksvattenförsörjning av god kvalitet.

2.2.1 Strategier

- För markanvändning som kan medföra risk för att förorenat dagvatten väsentligt påverkar dricksvattentäkten eller andra föroreningskänsliga recipienter ska behovet av särskilda skyddsåtgärder utredas. Detta gäller främst för nya verksamheter och tillkommande utsläpp. Särskild vaksamhet ska gälla vid etablering eller förändring av t.ex. större vägar, parkeringar och områden med miljöfarlig verksamhet.
- I första hand ska åtgärder vidtas vid källan så att dagvattnet inte förorenas genom att exempelvis välja bort byggnadsmaterial och aktiviteter som avger miljöfarliga ämnen via dagvatten.
- Vid om eller nybyggnad av transportled för farligt gods ska kommunen bevaka sina intressen gällande dricksvattenkvalitet och vara en aktiv samrådspart till Trafikverket.

- Plats ska ges till dagvatten genom att höjdsättning av mark och byggnader görs med hänsyn till risken för översvämning och skyfall. Befintliga avrinningsvägar och ytor som kan nyttjas som tillfälliga översvämningsytor bevaras.
- I tidigt skede av planering ska behov och möjlighet till att fördröja dagvatten utredas.

2.3 Dagvatten som resurs

Dagvatten ska användas som en resurs för att skapa attraktiva stadsmiljöer där vattnet får en självklar plats och är en del i samhällets kretslopp.

Ett ökat behov av trögare bortledning av dagvatten, sekundära avrinningsvägar och lokalt omhändertagande i syfte att klimatsäkra bebyggelsen ger nya möjligheter för utveckling av stadens gröna och blå strukturer.

Istället för att koppla dagvatten till ledningsnätet och därmed belasta reningsverk eller leda det orenat ut i sjöar och vattendrag kan dagvatten användas som resurs. Dagvatten som hanteras i genomtänkta öppna lösningar bidrar till vackra och rekreativa närmiljöer som samtidigt gynnar den biologiska mångfalden och skapar ekosystemtjänster.

2.3.1 Strategier

- Vid planering av gårdsmiljöer, villatomter, offentliga rum och allmänna platser ska dagvatten nyttjas som resurs för att skapa ekosystemtjänster och attraktiva miljöer för människa, flora och fauna. Dessa dagvattenlösningar ska även utformas så att de bidrar till rening och utjämning av dagvattenflödet.
- Dagvattnets möjlighet att nyttjas för bevattning av planteringar och träd i stadsmiljö samt som släckvattenresurs ska beaktas.
- Vid ny- och ombyggnad av kommunägda bostäder och andra anläggningar (exempelvis allmänna platser, såsom gång- och cykelvägar, vägar, parkeringsplatser, parker och lekplatser) ska kommunen föregå med gott exempel när det gäller hållbar dagvattenhantering och att använda dagvatten som en resurs.

Foto: WSP

2.4 Samordnad dagvattenhantering och ökat engagemang

Dagvattenfrågan ska samordnas i en tydlig process från tidiga planeringsskeden via genomförande till drift och underhåll där alla berörda aktörer känner till sitt ansvar och sin roll.

Det är viktigt att kommunen, i sina roller inom bland annat planering, projektering, markägande, VA, myndighet inom miljöområdet, naturvård, gata och park, samverkar med många andra aktörer i samhället för att uppnå en hållbar dagvattenhantering. Fastighetsägare, verksamhetsutövare, väghållare och medborgare behöver veta hur de bidrar till en långsiktigt hållbar dagvattensituation. För ett samordnat och välfungerande dagvattenarbete krävs kunskap om frågan och en känsla av ansvar hos alla berörda. En förutsättning för att dagvattenhanteringen ska vara hållbar är att den uppfyller aktuella miljökrav och övriga funktionskrav samt att dess investerings- och driftkostnader är proportionerliga med nyttan.

En stor del av de beslut och ansvar som påverkar dagvattenhanteringen ligger utanför förvaltningens/kommunens räckvidd. Sätters kommun ska arbeta med att implementera strategins ambitioner och informera om dagvattnets påverkan och möjligheter i våra bebyggda miljöer. Genom information skapas förståelse och ansvarskänsla för vårt gemensamma vatten.

2.4.1 Strategier

- Kommunen ska kontinuerligt arbeta för att dagvattenfrågor bevakas i samverkan mellan kommunens berörda förvaltningar/enheter/avdelningar och övriga berörda.
- Fastighetsägare, verksamhetsutövare och väghållare ska tydligt informeras om sitt ansvar för en hållbar dagvattenhantering vid bygglov, markanvisning, exploateringsavtal, tillsynsärenden mm.
- Kommunen ska arbeta aktivt med att öka den allmänna kunskapen och engagemanget för en hållbar dagvattenhantering i kommunen.
- Kommunen ska verka för att synliggöra genomförda dagvattenåtgärder för att höja medborgarnas förståelse för dagvattnets del i samhällets kretslopp.

Foto: WSP

3 Ansvarsfördelning

Det formella ansvaret för olika dagvattenfrågor delas mellan olika aktörer. Kommunen och VA-huvudmannen¹ är en central aktör, men även privata fastighetsägare, verksamhetsutövare och väghållare har del i ansvaret. För effektiv hantering måste olika ansvarsområden samverka för att genomföra dagvattenstrategins intentioner.

För att uppnå detta behöver samarbetet med dagvattenfrågorna utvecklas och dagvattenarbetet ordnas på ett sådant sätt att ansvarsfördelningen är tydlig för alla berörda aktörer. Inom kommunens organisation har Samhällsbyggnadsförvaltningens enheter ansvar för olika frågor som hanteras av dagvattenstrategin.

3.1 Planenheten

Planenheten ansvarar för att dagvattenfrågan utreds och beaktas i tidiga skeden av samhällsplaneringen, till exempel i detalj- och översiktsplaner. Hänsyn behöver tas till ett brett spektrum av förutsättningar som rör exempelvis såväl miljö- som klimatfrågor, men också geoteknik, hälsa och befintlig byggd miljö. För att dagvattenfrågan ska få en bra helhetslösning måste berörda aktörer involveras tidigt i planprocesserna.

3.2 Exploatering/ Fastighetsenheten/Säterbostäder AB

Dagvattenfrågan ska beaktas vid försäljning och avstyckning av mark. Finns detaljplan ska planens intentioner följas. Saknas detaljplan, eller om detaljplanen inte utrett dagvatten i tillräcklig grad, kan nya utredningar behövas. I samråd med VA-huvudmannen och Miljö- och byggenheten diskuteras möjliga lösningar för omhändertagande av dagvatten.

3.3 Miljö- och byggenheten

3.3.1 Bygg

Miljö- och Byggenheten ansvarar för att dagvatten beaktas i bygglovsärenden och förhandsbesked. Markanvändningen ska vara lämplig även ur ett dagvattenperspektiv. Där det finns detaljplan ska planens bestämmelser och intentioner följas upp. Dagvattenhanteringen ska beaktas i bygglovshandläggningen.

3.3.2 Miljö

Miljö- och byggenheten ansvarar också för prövning och tillsyn av dagvattenanläggningar och hantering av dagvatten vid miljöfarlig verksamhet. Även i övrigt ska enheten handlägga frågor om föroreningsinnehåll och vidare hantering av dagvatten enligt miljöbalken, samt vara bollplank gentemot kommunen i övrigt.

3.4 VA/renhållningsenheten

VA-huvudmannen ansvarar för kommunens VA-anläggningar. Upp till stora regn har VA-huvudmannen ansvar för att avleda dagvattnet från fastigheter i områden där dagvattenhanteringen behöver lösas i ett större sammanhang (verksamhetsområden).

¹ I Sätters kommun ligger det kommunala huvudmannaskapet för VA på samhällsbyggnadsnämnden.

Utanför ett verksamhetsområde tillfaller ansvaret fastighetsägare, verksamhetsutövaren eller samfälligheten. I ansvaret ingår att se till att det dagvatten som släpps ut inte orsakar skada på egendom eller miljön.

3.5 Gatuenheten

Gatuenheten ansvarar och är huvudman för den allmänna platsmarken där kommunen är huvudman. I detta ingår planering och drift av gator, parker och annan allmän plats. Huvudmannen för allmän platsmark har, på samma sätt som ägare till enskilda fastigheter, ansvar för avvattning av allmän platsmark.

Gatuenheten har ansvar för avledande och fördröjande funktioner, när den allmänna platsmarken är belägen inom verksamhetsområde. Gatuenheten ska i samverkan med VA/renhållningsenheten vara delansvarig för gestaltning av dagvattenanläggningar som ingår i den allmänna dagvattenanläggningen och är belägen på allmän platsmark.

I de fall kommunen äger marken har Gatuenheten en viktig uppgift att säkerställa en hållbar hantering av dagvatten i egenskap av exploatör. Om annan exploatör än kommunen ska nyttja marken ska en hållbar dagvattenhantering regleras via avtal, exempelvis exploateringsavtal eller markanvisningsavtal.

3.6 Väghållare

Väghållaren (statlig, kommun eller enskild) ansvarar för avledning och eventuell rening av dagvatten som uppkommer inom vägområdet. I områden där dagvattenavledningen behöver lösas i ett större sammanhang (verksamhetsområden) erbjuds väghållaren en anslutning till det allmänna dagvatten-nätet.

3.7 Fastighetsägare

Fastighetsägare har ansvar för att hantera det dagvatten som uppstår inom den egna fastigheten. Vid ny- och ombyggnation ska marken planeras och byggas för en väl fungerande dagvattenhantering.

För en fastighet inom verksamhetsområde för dagvatten har fastighetsägaren ansvar för att avvattna fastigheten fram till en anvisad förbindelsepunkt. Fastighetsägaren har ansvar för att dagvattnet är kopplat till rätt ledning samt att anordningar på fastigheten inte har några brister. Fastighetsägaren ansvarar även för att säkerställa att dagvattnet från fastigheten inte orsakar översvämningsskador eller annan åverkan på närliggande fastigheter och övriga fastigheter nedströms utsläppspunkterna. Detta gäller även vid extrema regn.

Fortsatt arbete

Beslutet att anta denna strategi innebär starten på ett långsiktigt och strukturerat arbete för en hållbar dagvattenhantering i Säter.

För att bli mer heltäckande kommer dagvattenstrategin att behöva utvecklas och fördjupas. Strategiarbetet bör därför följas av ett arbete med att ta fram förtydligande dokument som beskriver hur dagvattenstrategin konkretiseras och implementeras genom de många stora och små beslut som fattas dagligen i det vardagliga arbetet.

För det fortsatta arbetet med dagvattenfrågor bör en kommunövergripande arbetsgrupp etableras där dagvattenfrågor bevakas i samverkan mellan kommunens berörda förvaltningar/enheter/avdelningar och övriga berörda.

Den arbetsgrupp som jobbar med dagvattenfrågan ska bedriva aktiv omvärldsbevakning för att hålla sig uppdaterad om hur lagstiftning och myndighetvägledning utvecklas inom dagvattenområdet.

Begreppslista

Allmän VA-anläggning

En va-anläggning över vilken en kommun har ett rättsligt bestämmande inflytande och som har ordnats och används för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt lagen om allmänna vattentjänster.

Avrinningsvägar

De vägar i som avrinnande vatten tar på väg mot recipient.

Dagvatten

Vatten i form av nederbördsvatten, framträngande grundvatten och spolvatten som tillfälligt rinner eller lägger sig på markytan inom områden med sammanhållen bebyggelse. (I mark utanför bebyggda områden talar man om ytavrinning). (Sammanfattning av olika definitioner hämtade ur kapitel 5.1.1 i SOU 2017:42).

Dagvattenanläggning

En dagvattenanläggning är en anordning för hantering av dagvatten. Det kan vara ledningar för avledning, men även anordningar med andra funktioner så som renande och fördröjande. Delarna kan vara underjordiska eller öppna och kan vara en kombination av olika anläggningsdelar.

Ekosystemtjänster

Funktioner hos ekosystem som upprätthåller eller förbättrar människans välmående (Naturvårdsverket).

Infiltration

Process när regn eller smältvatten tränger ner i mark eller i sprickor i berg.

Instängda områden

Område varifrån dagvatten inte kan avledas på markytan med självfall.

Multifunktionella ytor

Platser som utgör funktionella ytor i stadsmiljön när det inte regnar, så som parker, idrottsplatser och vattendrag osv men som kan nyttjas för att ta emot och fördröja kraftiga regn vid exempelvis skyfall.

Recipient

Sjö, vattendrag, kustvatten eller grundvatten som är mottagare av dagvatten.

Regndefinitioner

Mindre regn - är de första 10 mm, dvs frekvent ”vardagsregn” med låg intensitet och en återkomsttid på 1–2 år.

Stora regn - regn med återkomsttid upp till 10–30 år som den allmänna dagvattenanläggningen dimensioneras för. Minimivåer beror på bebyggelsetyp, enligt gällande branschriktlinjer.

Extrema regn - regn större än stora regn med återkomsttid upp till minst 100 år och som ofta kallas skyfall i folkmun. De innebär stora regnmängder som kan orsaka översvämningar.

Katastrofala regn - mycket stora regn med återkomsttid utöver ett extremt regn. Konsekvenser som uppstår vid katastrofala regn kan även uppstå vid stora och extrema regn, till följd av bebyggelsens och infrastrukturens utformning.

VA-huvudman

Den som äger en allmän VA-anläggning. I Sätters kommun innehar kommunen denna funktion.

Vattenförekomst

Inom vattenförvaltningen har grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten delats in i enheter. Enheterna kallas vattenförekomster och indelningen har bland annat skett utifrån storlek.

Verksamhetsområde för dagvatten

Det geografiska område inom vilket vattentjänst för dagvatten har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning.

Återkomsttid

Beskriver hur pass vanlig eller ovanlig en händelse är. Med återkomsttid menas att en specifik händelse i genomsnitt inträffar eller överträffas en gång under den angivna tidsperioden. Används för att beskriva hur ofta ett regn av en viss storlek statistiskt sett återkommer.

BILAGA 1

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH GÄLLANDE RAMVERK

I detta avsnitt sammanställs kortfattat de förutsättningar och utmaningar som gäller såväl nationellt som lokalt och som utgör viktiga förutsättningar för dagvattenhantering.

1.1.1 Lagstiftning

Dagvatten berörs av många olika lagstiftningar som gäller parallellt i olika situationer. De lagar som anger utgångspunkterna för dagvattenhantering, ställer krav på vattenkvaliteten i recipienten och skydd mot översvämning, samt anger ansvarsförhållandena är:

- I plan- och Bygglagen (SFS 2010:900) regleras kommunernas rätt, möjlighet och skyldighet att planera för dagvatten vid planering av samhället.
- VA-huvudmannens ansvar gällande tillhandahållande- och underhåll av, samt kostnader för anläggningar för avledning av dagvatten regleras i lagen om allmänna vattentjänster (2006:412).
- Vattenkvalitet i recipienter, rening av dagvatten, anmälnings- och tillståndsplikt samt verksamhetsutövarens och tillsynsmyndighetens ansvar regleras i miljöbalken (SFS 1998:808).
- Hantering av dagvatten i ett översvämningssperspektiv regleras även via kommunernas skyldigheter till beredskapsplanering och skaderiskförebyggande arbete (SFS 2006:554 och SFS 2003:778).
- I kommunallagen (SFS 1991:900) och jordabalken (SFS 1970:994) finns några mer generella bestämmelser som berör hantering av dagvatten.

1.1.2 Vattendirektivet - miljökvalitetsnormer

EU har tagit fram ett ramdirektiv för vatten med syfte att skydda samtliga vattenförekomster i Europa. Vattendirektivet föreskriver att varken den kemiska eller ekologiska statusen på våra sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten får bli sämre.

I miljöbalken har fastställts miljökvalitetsnormer som beskriver den vattenkvalitet som ska uppnås för respektive vattenförekomst vid en viss tidpunkt. Kommuner har ett stort ansvar för att miljökvalitetsnormer följs.

Den aktuella statusen i vattenförekomsten får inte försämrats i något avseende. Åtgärder eller verksamheter får inte tillåtas om de äventyrar möjligheterna att följa en miljökvalitetsnorm för vatten (miljöbalken 5 kapitlet 4 §).

För att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna kan uppnås finns det ett åtgärdsprogram. Av åtgärdsprogrammet framgår vilka åtgärder som behöver vidtas och när, samt vilken aktör som behöver vidta respektive åtgärd. Kommunerna är skyldiga att genomföra de åtgärder som är riktade till dem. Dagvatten som leds till recipient får inte påverka dess möjlighet att uppnå uppsatta miljö kvalitetsnormer.

I databasen VISS finns information om klassning/status, övervakning, påverkan, miljö kvalitetsnormer med mera för respektive vattenförekomst (sjö, respektive vattendrag, grund- och kustvatten). En bedömning av påverkan på en vattenförekomst ska göra för respektive kvalitetsfaktor som ligger till grund för statusbedömningen. Samtliga bedömda kvalitetsfaktorer finns redovisade i VISS.

1.1.3 Miljö kvalitetsmål

Dagvatten berörs framför allt i fem av Sveriges miljö kvalitetsmål; Levande sjöar och vattendrag, Giffri miljö, Ingen övergödning, Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö. Miljö kvalitetsmålen beskriver den kvalitet miljön bör ha uppnått inom en generation.

Miljö målen utgör ett styrmedel för kommunens miljö arbete. Regeringen har fastställt elva preciseringar av miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och en av dessa innebär att sjöar och vattendrag ska ha minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status (miljö kvalitetsnorm).

1.1.4 Agenda 2030

Agenda 2030 är namnet på de 17 globala mål för hållbar utveckling som världens länder antagit. Målen ska tillsammans bidra till att världen till år 2030 avskaffar extrem fattigdom, minskar ojämlikheter och orättvisor, främjar fred och rättvisa samt löser klimat krisen. Arbetet med dagvatten frågor i Sätters kommun berör till följande Agenda 2030 mål:

Mål 6: Rent vatten och sanitet för alla

Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser*

Mål 15: Ekosystem och biologisk mångfald

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

Figur 1 De globala målen - Agenda 2030. Källa: UNDP i Sverige. www.globalamalen.se (2020-02-03)

1.1.5 Klimatutmaningar

Framtidens klimat innebär mer extrema väderförhållanden. Klimatet i Sverige kommer att bli varmare, torrare och blötare. Regelbundna regn kommer inte längre att vara en självklarhet.

Sådana extrema regn kan orsaka stora skador och fyller på sjöar och vattendrag fylls på i snabb takt. I Dalarna förväntas medelhöga vattenflöden få längre varaktighet vilket påverkar marken och ökar risken för erosion (Länsstyrelsen Dalarnas län, 2017). Vårfloderna förväntas bli något mindre i Dalarna.

De längre och varmare somrarna väntas även ge längre perioder utan regn då värmeböljor kommer att bli vanligare (SMHI, 2019) vilket i sin tur ökar pressen på våra vattenresurser. Vattenbristen kan förstärkas av att växter förbrukar mer vatten då växtsäsongen blir längre i och med högre temperaturer, samt av att mer vatten avdunstar från mark och vattendrag i värmen (SMHI, 2019).

De framtida klimatutmaningarna och dess földeffekter kan ha stor inverkan på såväl viktiga samhällsfunktioner som människors hälsa. För att minimera de negativa effekterna bör all samhällsplanering ske med hänsyn och anpassning till dessa utmaningar.

1.1.6 Översiktsplan för Sätters kommun

I sin översiktsplan (antagen 2013-07-09) noterar Sätters kommun vikten av att utveckla en strategi för att undvika översvämningsrisker i samverkan med andra myndigheter och ansvariga. Det noteras också att samtliga kommunens förvaltningar och bolag ska arbeta förebyggande inom områden där klimatförändringar kan tänkas komma att påverka verksamheten.

Vidare finns en riktlinje/strategier för Energi och teknisk försörjning som säger att lämpligheten av lokalt omhändertagande av dagvatten alltid ska prövas vid detaljplaneläggning.

I översiktsplanen lyfts också risken för att förorenat vägdagvatten påverkar vattenkvaliteten i kommunens värdefulla vattentäkter tillsammans med behovet av att diskutera skyddsåtgärder.

1.1.7 Vidare läsning

Nedan finns förslag till länkar där man kan läsa vidare om dagvatten och olika lösningsförslag för dagvattenhantering i våra urbana miljöer.

Edge - Blågröngrå system

<https://bluegreengrey.edges.se/archive/>

Fastighetsägarna – Klimatsäkra din fastighet

<https://www.fastighetsagarna.se/fakta/broschyrier-och-faktablad/ovrigt/klimatsakra-din-fastighet/>

Stockholm vatten och avfall - Dagvatten

<https://www.stockholmvattenochavfall.se/vatten-och-avlopp/avloppsvatten/dagvatten/>

Svenskt Vatten – Klimat och dagvatten

<https://www.svensktvatten.se/vattentjanster/rornat-och-klimat/klimat-och-dagvatten/>

VI ÄR WSP

WSP är ett av världens ledande analys- och teknikkonsultföretag. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 39 000 medarbetare på 500 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 4 000 medarbetare. wsp.com

WSP Sverige AB
Bergmästaregatan 2
791 30 Falun
Besök: Bergmästaregatan 2

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com

Bilaga 2- ANSVARSMATRIS

Funktion/enhet (roll)	Planera och bygga	Utföra/förvalta
Planering	• Strategisk planering (dagvatten, VA, ÖP etc) • Beakta dagvatten, översvämningsrisker och MKN vid: - o val av nya exploateringsområden - o framtagande av planer enligt PBL • Ansvar för höjdsättning och ytavrinning inom ramen för detaljplanering • Beställa dagvattenutredningar, och säkerställa sakkunnig granskning av utredning. • Klargör behovet av sakkunnigt expertstöd från andra berörda enheter inom kommunen (Gata och park, VA- och renhållningsenheten, Miljö- och byggenheten). • Kalla berörda sakägare inom kommunen till dialog kring dagvattenfrågor • Utred om dagvattenåtgärder ska inkluderas i avtal med exploatörer och fastighetsägare, och säkerställa sakkunnig granskning av avtal	• Utred om dagvattenåtgärder ska inkluderas i avtal med exploatörer och fastighetsägare • Följa upp avtal och andra överenskommelser • Lyfta frågor om miljömässig påverkan/recipientfrågor
Exploatering/Fastighetsenheten och Säterbostäder	• Beakta dagvatten vid köp av fastigheter • Beakta dagvatten i avtal med plan och mark (planmyndighet) samt med exploatörer • Beakta övriga ansvarspunkter under "Fastighetsägare"	• Beakta dagvatten vid köp, försäljning och avstyckning av fastigheter • Beakta dagvatten vid fastighetsförvaltning • Beakta dagvatten i avtal med exploatörer • Beakta övriga ansvarspunkter under "Fastighetsägare" • Följa upp avtal och andra överenskommelser • Följa upp att dagvatten inte kopplas till spillvattenledningar.

Gatuenheten	• Bidra aktivt till att ge förutsättningar för god planering genom expertis kring höjdsättning, gestaltning och utformning av allmän plats. • Ta fram skötselplaner för dagvattenanläggningar inom allmän plats, som ej är del av den allmänna anläggningen • Ta fram skötselplaner för parkytor kring allmänna dagvattenanläggningar	• Beakta dagvatten vid ny- eller ombyggnation av allmänna platser • Ansvara för rening och fördröjning av dagvatten från allmän plats • Drift och förvaltning av dagvattenanläggningar inom allmän plats, som ej är del av den allmänna anläggningen • Drift och förvaltning av allmänna parkytor kring VA-huvudmannens dagvattenanläggningar
VA/renhållning	• Vara en aktiv samrådspart och bidra med stöd avseende ○ avledning av dagvatten ○ höjdsättning ○ övergripande VA-frågor ○ anslutningspunkter till befintliga system ○ bedöma behov av fördröjning och rening av dagvatten • Bidra med expertis för dagvattenanläggningar som kommunen ansvarar för • Ta fram skötselplaner för VA-huvudmannens dagvattenanläggningar	• Drift och förvaltning av den allmänna anläggningen • Förnya och modernisera befintlig anläggning • Anmäla dagvattenanläggningar till tillsynsmyndigheten • Informera fastighetsägare om dagvattenanläggningarnas funktion och hur dessa ska nyttjas
Bygglov	• Beakta dagvatten i bygglovsärenden och förhandsbesked • Följa upp detaljplanens intentioner om dagvatten • Kalla till internt samråd kring förhandsbesked och lov	• Bevaka och följ upp dagvattenfrågan vid tekniskt samråd och kontrollplan
Miljö	• Ställa krav på rening vid behov • Hantera anmälningar • Bidra med expertis kring miljö, recipientfrågor, skötselplaner och dylikt • Lyfta frågor om miljömässig påverkan/recipientfrågor	• Bidra med expertis kring miljö och recipientfrågor • Lyfta frågor om miljömässig påverkan/recipientfrågor • Tillsyn av anläggningar enligt miljöbalken • Hantera anmälningar
Alla	• Säkerställ god dialog och samordning mellan olika enheter • Kontinuerliga avstämningar i samverkansgrupp • Agera "rätt" och föregå med gott exempel	

	• Bidra med sin sakkunskap där det behövs	
Samverkansgruppen (ska skapas)	• Upprätta en handlingsplan för dagvattenstrategin. • Ta fram riktlinjer och checklistor för vidare arbete • Prioritera och driva de "utvecklingsprojekt" som identifierats.	• Kontinuerligt följa upp och utvärdera arbetet med dagvattenstrategin • Utgöra forum för diskussion och avstämning av frågor rörande dagvattenhantering.
Fastighetsägare	• Ansvar för dagvattenhantering inom fastigheten • Ansvar för att vidta förebyggande åtgärder som hindrar skada på egen fastighet • Säkerställ att grannfastighet inte påverkas negativt • Utanför verksamhetsområde ansvara för avledning och hantering av dagvatten • Iaktta skyldigheter som följer av miljöbalkens allmänna hänsynsregler • Iaktta skyldigheter som följer av ABVA	
Verksamhetsutövare	• Vidta åtgärder för att förebygga, hindra eller motverka olägenhet för hälsa och/eller miljö • Vid behov ordna reningsåtgärder • Utföra egenkontroll • Iaktta skyldigheter som följer av miljöbalkens allmänna hänsynsregler • Iaktta skyldigheter som följer av ABVA	